

Beleidskader grondwateronttrekkingen en drainage

Basis voor een verbeterd inzicht in grondwateronttrekkingen en grondwatervoorraadbeheer

Waterschap Vechtstromen
17 maart 2026
Versie 07

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doelstelling	4
1.3 Totstandkoming	4
1.4 Leeswijzer	4
1.5 Toepassing, betekenis en werking	4
2. Huidig beleid en beleidskaders	5
2.1 Waterschap	5
2.2 Europees beleid	6
2.3 Rijksbeleid	6
2.4 Provinciaal beleid	6
3. Gevoelige functies en wijze van beschermen	7
3.1 Inleiding	7
3.2 Grondwaterafhankelijke natuur	7
3.3 Grondwaterafhankelijke KRW-waterlichamen en Waardevolle Kleine Wateren	8
3.4 Bescherming tegen bodemdaling	9
3.5 Archeologie	9
3.6 Grondwaterverontreiniging	9
4. Grondwateronttrekkingen	10
4.1 Inleiding	10
4.2 Aandachtsgebied	10
4.3 Standaardgebied	11
5. Drainagemiddelen	12
5.1 Inleiding	12
5.2 Aandachtsgebied	13
5.3 Standaardgebied	13
6. Monitoring en evaluatie	14
6.1 Inleiding	14
6.2 Beleidsmonitoring	14
6.3 Effect regels	14
6.4 Uitvoerbaarheid	15
7. Kosten	16
7.1 Inleiding	16
7.2 Personele capaciteit	16
7.3 Methodiekontwikkeling	16
7.4 Stimulering	16
7.5 Conclusie	16
Literatuur	17
Bijlage 1 Bestaande regels voor grondwateronttrekkingen	18
Bijlage 2 Uitbreiding beperkingengebied onttrekken grondwater	19

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Droogte en veranderende neerslagpatronen zorgen voor toenemende druk op het grondwatersysteem. Zomers worden droger, waardoor de vraag naar grondwater voor drinkwater, landbouw en industrie stijgt. Tegelijkertijd leiden nattere winters tot hogere grondwaterstanden en grotere fluctuaties. Deze ontwikkelingen vergroten de behoefte aan grondwateronttrekkingen in het voorjaar en de zomer en aan drainage in natte perioden. Beide ingrepen beïnvloeden de grondwaterbalans en kunnen negatieve effecten hebben op functies die afhankelijk zijn van grondwater.

In de Watervisie 2050 is vastgelegd dat water en bodem leidend moeten zijn bij ruimtelijke keuzes en dat de bodem het grootste en meest geschikte reservoir is om water te bergen. Het Waterbeheerprogramma 2022–2027 vertaalt deze visie naar concrete opgaven: het realiseren van een klimaatrobuust watersysteem, het vergroten van de grondwatervoorraad en het voorkomen van verdroging en wateroverlast. Daarbij is het reguleren van grondwateronttrekkingen en drainage een essentieel onderdeel. Het Integraal Beleidskader Grondwater (IBG) uit 2024 geeft richting aan deze opgaven door leidende principes en strategische uitgangspunten vast te leggen voor duurzaam grondwaterbeheer.

Het overkoepelende doel uit het IBG is de duurzame instandhouding en waar nodig vergroting of verbetering van de kwantitatieve en kwalitatieve toestand van ons grondwater. En tegelijkertijd is het streven om grondgebruiksfuncties te bedienen in hun grondwaterbehoefte.

Grondwateronttrekkingen en drainage spelen hierin een sleutelrol. Dit nieuwe beleidskader voor grondwateronttrekkingen en drainage geeft richting aan vergunningverlening, registratie en monitoring, en introduceert instrumenten zoals een droogtenorm en regels voor drainage.

1.2 Doelstelling

Dit beleidskader stelt uitgangspunten en ontwikkelrichtingen voor het ontwikkelen of aanpassen van beleidsregels voor grondwateronttrekkingen en drainage om bij te dragen aan het overkoepelende doel van het IBG. Specifieke doelen van het beleid voor grondwateronttrekkingen en drainage zijn:

- Duurzaam gebruik van grondwater te waarborgen.
- Negatieve effecten op kwetsbare functies te beperken.
- Transparantie en handhaafbaarheid te vergroten door uniforme regels en registratie.
- Bij te dragen aan een klimaatrobuust watersysteem waarin water vasthouden, bergen en afvoeren in balans zijn.
- Samenhang te hebben met klimaatrobuuste ontwerpmethodes en organische stof op peil.

1.3 Totstandkoming

Het beleidskader is ontwikkeld in samenwerking met interne en externe partijen, waaronder gemeenten, agrarische organisaties, terreinbeherende organisaties, drinkwaterbedrijven en provincies. In themabijeenkomsten en met het algemeen bestuur is de insteek van het nieuwe beleid besproken. Verschillende belangen- en gebiedspartijen zijn geïnformeerd en geraadpleegd in bijeenkomsten. Het betreft de volgende partijen:

- De aangrenzende waterschappen Drents-Overijsselse Delta en Rijn en IJssel
- Een vertegenwoordiging van de gemeenten in het beheergebied van Vechtstromen
- LTO-Noord
- Drents Agrarisch Jongeren Contact
- Overijsselse Agrarisch Jongeren Contact
- Een vertegenwoordiging van de terreinbeherende organisaties
- Vitens
- Provincie Overijssel
- Provincie Drenthe
- WMD.

De inhoudelijke onderbouwing is vastgelegd in een technisch achtergronddocument (TAUW, 2025). Gedurende het proces zijn verschillende richtingen en opties verkend. In dit beleidskader wordt de gekozen richting beschreven.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het bestaande beleid. Hoofdstuk 3 gaat in op de gevoeligheid van functies voor grondwater en de beleidskeuzes daarbij. Hoofdstuk 4 en 5 gaan over beleidskeuzes over respectievelijk grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen. Hoofdstuk 6 behandelt monitoring en evaluatie en hoofdstuk 7 gaat in op de kosten.

In de tekst van hoofdstukken 3 tot en met 6 zijn hoofdpunten van het beleidskader aangeduid.

1.5 Toepassing, betekenis en werking

Met dit beleidskader worden uitgangspunten en randvoorwaarden voor aanpassing van de Waterschapsverordening geformuleerd.

Voor de aanpassing van de Waterschapsverordening wordt een plan-MER-beoordeling uitgevoerd, waarin wordt beoordeeld of de aanpassingen aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben.

De geformuleerde aanpassing wordt van kracht, zodra deze in de Waterschapsverordening is opgenomen en vastgesteld. Totdat het beleid is vastgelegd in de Waterschapsverordening, geldt dit beleidskader als interne richtlijn voor het waterschap en is het niet bindend voor derden.

2. Huidig beleid en beleidskaders

2.1 Waterschap

Zowel in het lopende Waterbeheerprogramma 2022-2027 als in het op 24 april 2024 vastgestelde Integraal Beleidskader Grondwater is aangegeven dat het drainagebeleid en het beleid voor grond- en oppervlaktewater onttrekkingen worden herzien. Bij de uitwerking van het beleid is ervoor gekozen om het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid in samenhang te ontwikkelen. De reden hiervoor is dat beide onderdelen invloed hebben op het grondwater. Voor het beleid voor oppervlaktewateronttrekkingen zal afzonderlijk worden beoordeeld of herziening nodig is. In deze paragraaf wordt het huidige beleid voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen kort samengevat.

Huidig beleid voor grondwateronttrekkingen

De bevoegdheden van overheden met betrekking tot grondwateronttrekkingen zijn beschreven in de Omgevingswet, het Omgevingsbesluit, het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving, Omgevingsverordening en de Waterschapsverordening.

De provincies zijn bevoegd gezag voor de drinkwateronttrekkingen, industriële onttrekkingen groter dan 150.000 m³/jaar en open bodemenergiesystemen. Het waterschap is het bevoegd gezag voor alle overige grondwateronttrekkingen.

Waterschapsverordening

Het huidige grondwateronttrekkingenbeleid is in Rijn-Oost verband opgesteld (Rijn-Oost, 2012) en in 2013 vastgesteld door de rechtsvoorgangers van waterschap Vechtstromen. Het beleid en bijbehorende regels zijn bij de fusie op 1 januari 2014 overgegaan naar waterschap Vechtstromen en sinds 1 januari 2024 opgenomen in de Waterschapsverordening.

Het huidige beleid kent onderscheid tussen de volgende categorieën:

- Beregening en bevloeiing
- Bouwputbemaling, sleufbemaling, proefbronnering
- Grondwatersanering
- Veedrenking
- Brandblusvoorziening
- Industriële toepassing

De grenzen voor meldingsplicht en vergunningsplicht verschillen per categorie. In bijlage 1 zijn huidige meldings- en vergunningsgrenzen in tabelvorm weergegeven.

Rondom natuurgebieden met grondwaterafhankelijke natuur geldt in het huidige beleid een beperkingengebied met een verbod voor het onttrekken van grondwater voor beregening of bevloeiing met een debiet meer dan 10 m³ per uur (zie bijlage 2).

Huidig beleid voor drainagemiddelen

Voor de aanleg en het in stand houden van drainagemiddelen geldt een vergunningsplicht in heel het beheergebied van Vechtstromen. Onder drainagemiddelen wordt verstaan: 'Drains, kleine sloten, greppels en andere middelen voor de afvoer van water over en door de grond met als doel de grondwaterstand kunstmatig te beïnvloeden'.

2.2 Europees beleid

In de Kaderrichtlijn Water (EU, 2000) zijn doelen gesteld voor grondwater:

1. een goede toestand van de grondwatervoorraad;
2. hydrologische randvoorwaarden grondwaterafhankelijke natuur op orde;
3. goede grondwaterkwaliteit voor ecologie en menselijk gebruik.

2.3 Rijksbeleid

Het wettelijk kader voor grondwateronttrekkingen en drainage is de Omgevingswet. De Omgevingswet biedt verschillende instrumenten om het grondwaterbeheer juridisch te regelen (Ministerie van IenW, 2024).

Het gaat om de volgende instrumenten:

- Informatieplicht;
- Meet- en registratieverplichting;
- Algemene regels;
- Meldplicht;
- Vergunning.

Na de droogte van 2018 is een landelijk overzicht van grondwateronttrekkingen bij provincies en waterschappen opgesteld (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021). Dit rapport vormt de start voor nieuwe beleidsvorming en het herijken van grondwaterbeheer door provincies en waterschappen. Het mogelijk instellen van (grondwater)onttrekkingsplafonds is benoemd in de Kamerbrief 'Water en bodem sturend' (Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2022).

2.4 Provinciaal beleid

Het beheergebied van Waterschap Vechtstromen valt binnen drie provincies: provincie Overijssel, provincie Drenthe en de provincie Gelderland. Het strategische provinciale waterbeleid is opgenomen in de Omgevingsvisie en het Regionaal Waterprogramma. Hieronder volgt een kort overzicht per provincie.

Provincie Overijssel

De provincie Overijssel heeft regelgeving met betrekking tot kleine grondonttrekkingen in voorbereiding. Door middel van een instructieregel schrijft de provincie Overijssel registratieplicht voor vanaf 12.000 m³ per jaar en 10 m³ per uur. In het huidige beleid geldt de registratieplicht vanaf 50.000 m³ per jaar.

Provincie Drenthe

De provincie Drenthe stelt in een instructieregel dat grondwateronttrekkingen van meer dan 10 m³ per uur of meer dan 5.000 m³ water per kwartaal geregistreerd moeten worden.

Provincie Gelderland

De provincie Gelderland geeft aan dat voor het bestuur van Waterschap Vechtstromen de instructieregels gesteld bij de Omgevingsverordening Overijssel ook voor het Gelderse deel van het beheergebied van dit waterschap gelden.

3. Gevoelige functies en wijze van beschermen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke manier grondwater of grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen grondwatergevoelige functies beïnvloeden en hoe daar in het beleid mee wordt omgegaan.

3.2 Grondwaterafhankelijke natuur

Grondwaterafhankelijke natuur wordt beïnvloed door permanente of tijdelijke verlaging van grondwaterstanden als gevolg van grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen. De invloed van grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen reikt over een bepaalde afstand die afhankelijk is van de kenmerken van de onttrekkingen of drainagemiddelen en de opbouw van de ondergrond. Om grondwaterafhankelijke natuur te beschermen wordt een aandachtsgebied ingesteld dat de grondwaterafhankelijke natuur en de invloedzone omvat. De invloedzone en daarmee het aandachtsgebied verschilt voor grondwateronttrekkingen en drainagemiddelen. In de Waterschapsverordening wordt een aandachtsgebied aangeduid als beperkingengebied. Er is in het huidige beleid een beperkingengebied onttrekken grondwater. Voor drainagemiddelen is er nog geen beperkingengebied.

In het huidige grondwateronttrekkingenbeleid wordt een beperkingengebied voor onttrekken van grondwater gehanteerd dat is gebaseerd op een selectie van grondwaterafhankelijke natuur met een omvang van tenminste 20 ha binnen een afstand van 400 m en een invloedsafstand voor grondwateronttrekkingen van 200 m (Rijn-Oost, 2012).

Veranderingen grondwaterafhankelijke natuur

Sinds 2012 zijn nieuwe natuurgebieden gerealiseerd. Daarnaast worden bij het huidige beperkingengebied voor onttrekken van grondwater een aantal waardevolle natuurgebieden niet beschermd als gevolg van het in 2012 toegepaste selectiecriterium. Bij een selectiecriterium van grondwaterafhankelijke natuur met een omvang van ten minste 5 ha binnen een afstand van 100 m (Aequator, 2018; TAUW, 2025) worden deze ontbrekende gebieden wel geselecteerd. Het oppervlak grondwaterafhankelijke natuur neemt hierbij met 1.326 ha toe van 8.718 ha naar 10.044 ha. Bij de uitwerking van dit beleidskader wordt nagegaan of uitbreiding van het beperkingengebied nodig is.

De systematiek van aanduiding van natuurdoelen die in 2012 werd gebruikt is gewijzigd van natuurdoeltypen naar natuurbeheertypen. Bij de nieuwe, meer globale systematiek wordt een deel van het huidige beperkingengebied niet aangemerkt als grondwaterafhankelijk. Volgens terreinbeheerders is de natuur in het betreffende deel nog steeds grondwaterafhankelijk. Daarom blijft het betreffende deel onderdeel van het beperkingengebied.

Hoofdpunt 1a: Uitbreiding invloedzone grondwateronttrekkingen

De omvang van de invloedzone voor grondwateronttrekkingen voor beregening en bevoeiing wordt uitgebreid van 200 m naar 500 m (zie bijlage 2). Het bestaande beperkingengebied en de huidige beperkingen (zie paragraaf 4.2) zijn hierbij uitgangspunt.

Nieuwe effectberekeningen (TAUW, 2025) tonen aan dat de afstand waarover het effect van deze categorie onttekingen kan optreden oploopt tot 500 m. Bij deze effectberekeningen is uitgegaan van de totale hoeveelheid van 25.000 m³ die de bovengrens vormt van de meldplicht (zie bijlage 1). Bij de berekeningen voor het huidige beleid werd uitgegaan van het effect van een enkele onttekkingsbeurt (ARCADIS, 2012).

Hoofdpunt 1b: Uitzondering voor bestaande bronnen

Voor onttekingen uit bestaande bronnen die onder de meldplicht vallen en bronnen met een bestaande vergunning geldt deze beperking niet. Voorwaarden hierbij zijn dat bestaande bronnen uiterlijk 31 december 2026 zijn gemeld en een bestaande onttekkingsvergunning vóór 4 februari 2026 is verleend.

Hoofdpunt 2: Aandachtsgebied voor drainagemiddelen

Er wordt een aandachtsgebied voor drainagemiddelen ingesteld rond grondwaterafhankelijke natuur met een omvang die per gebied wordt bepaald op basis van kenmerken van de ondergrond. Het bestaande beperkingengebied is hierbij uitgangspunt.

De afstand waarover de aanleg van nieuwe drainagemiddelen invloed heeft is sterk afhankelijk van de kenmerken van de ondergrond, met name de samenstelling en dikte van zandlagen. Deze invloedsafstand loopt uiteen van enkele honderden meters tot meer dan een kilometer. Om te zorgen dat de aanleg van nieuwe drainagemiddelen geen nadelige invloed heeft op grondwaterafhankelijke natuur mogen binnen de invloedsafstand geen nieuwe drainagemiddelen worden aangelegd. De invloedsafstand wordt per gebied bepaald door middel van een effectberekening. Zo wordt voorkomen dat beperkingen worden opgelegd in gebieden waar dat op grond van de berekende invloedsafstand niet nodig is. Over het principe van deze methode is in 2018 overeenstemming bereikt met natuurorganisaties en landbouwvertegenwoordigers.

3.3 Grondwaterafhankelijke KRW-waterlichamen en Waardevolle Kleine Wateren

Grondwaterafhankelijke KRW-waterlichamen en Waardevolle Kleine Wateren (WKW) zijn afhankelijk van grondwater. Hun watervoerendheid staat vooral in droge zomers onder druk, wat leidt tot droogval en ecologische schade. Grondwateronttekingen en drainage in de stroomgebieden van deze watergangen hebben invloed op de watervoerendheid en versterken dit risico.

Hoofdpunt 3: Tijdelijk verbod grondwateronttekingen

Er wordt een methode ontwikkeld voor het instellen van een tijdelijk verbod op grondwateronttekingen. Het instellen van een permanent verbod op grondwateronttekingen en drainage in hele stroomgebieden wordt als disproportioneel beschouwd. Daarom wordt een adaptieve aanpak uitgewerkt die gericht is op de meest gevoelige periode: het groeiseizoen. Bij de ontwikkeling van de methode wordt gebruik gemaakt van het grondwatermeetnet en bekende grote en kleine grondwateronttekingen. Deze informatie wordt ook gebruikt om het effect van het beleid te evalueren en te borgen (paragraaf 6.2). Kern van deze aanpak is het tijdelijk grondwateronttekkingsverbod op basis van een gebiedsafhankelijke droogtenorm. Dit verbod treedt in werking zodra grondwaterstanden onder een vooraf vastgestelde kritieke waarde zakken en wordt periodiek herzien op basis van actuele peilbuismetingen en weersverwachtingen. Hiermee wordt de extra daling van grondwaterstanden als gevolg van grondwateronttekingen in de zomer voorkomen, waardoor de kans op droogvallen of stilvallen van de afvoer van grondwaterafhankelijke KRW- en WKW-wateren wordt beperkt.

Hoofdpunt 4: Stimuleren regelbaarheid drainageniveau

Voor het tijdelijk verhogen van het drainageniveau wordt een stimuleringsregeling uitgewerkt. Deze regeling geldt voor zowel aandachtsgebied als standaardgebied. Het tijdelijk verhogen van het drainageniveau heeft een positief effect op de grondwatervoorraad en het beperkt het negatieve effect van drainagemiddelen op kwetsbare

functies. Tijdelijk verhogen van het drainageniveau, bijvoorbeeld door middel van peilgestuurde drainage, zorgt dat water langer in de bodem wordt vastgehouden en de grondwatervoorraad beter op peil blijft. Het verbieden of drastisch beperken van drainage in complete stroomgebieden zou optimaal zijn voor KRW-waterlichamen en WKW. Dit heeft echter op te grote schaal grote consequenties voor andere functies.

3.4 Bescherming tegen bodemdaling

Indien zettingsgevoelige lagen in bodems zoals veen droogvallen kan zetting optreden. Dit risico treedt op zodra de grondwaterstanden uitzakken tot grotere diepte dan in de langjarig gemiddelde situatie. Met name wanneer de grondwaterstanden uitzakken naar een niveau waarbij veenlagen droog komen te vallen.

Om de invloed van grondwateronttrekkingen en drainage op bodemdaling te beperken werken dezelfde maatregelen als bij KRW-waterlichamen en WKW: het tijdelijk onttrekkingsverbod en het stimuleren van tijdelijk verhogen van het drainageniveau.

3.5 Archeologie

Archeologische waarden kunnen worden aangetast als ze tijdelijk of permanent boven de grondwaterstand komen te liggen. Aantasting ontstaat als de grondwaterstand daalt tot onder de in het verleden voorkomende laagste grondwaterstanden. De situatie en omstandigheden verschillen per archeologische locatie.

Bij het uitwerken van de regels voor grondwateronttrekkingen en drainage wordt nader onderzocht wat een passende wijze van beschermen is voor archeologische waarden.

3.6 Grondwaterverontreiniging

Grondwateronttrekkingen kunnen invloed hebben op mobiele verontreinigingen. De Omgevingswet en het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (Bkl) bevatten al strikte regels: een vergunning mag niet worden verleend als dit leidt tot verslechtering van de chemische toestand van grondwater, de ecologische en chemische kwaliteit van KRW-oppervlaktewaterlichamen of een bedreiging van drinkwaterwinlocaties. Omdat deze wettelijke kaders voldoende bescherming bieden, zijn geen specifieke aandachtsgebieden of extra regels nodig. De verantwoordelijkheid voor toetsing ligt bij het bevoegd gezag bij vergunningverlening. Dat is het waterschap bij onttrekken en infiltreren van grondwater en de gemeente voor bouwen, bodem en energievoorziening.

4. Grondwateronttrekkingen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden begrippen en het beleidskader voor grondwateronttrekkingen beschreven voor zover ze onder het bevoegd gezag van waterschap Vechtstromen vallen. Hierbij wordt aangesloten op de gebiedsindeling voor de bescherming van grondwaterafhankelijke natuur (paragraaf 3.2). Dit betekent dat voor onttrekken van grondwater een aandachtsgebied wordt gehanteerd. Het gebied buiten het aandachtsgebied is het standaardgebied.

Definitie

Voor de interpretatie van regels is van belang hoe een grondwateronttrekking wordt gedefinieerd en hoe dit wordt vertaald in regels. Dit is een aandachtspunt bij de uitwerking van de regels.

De definitie van een grondwateronttrekking die de Omgevingswet hanteert luidt als volgt:

Het onttrekken van grondwater door een daarvoor bestemde voorziening.

4.2 Aandachtsgebied

In verband met bescherming van grondwaterafhankelijke natuur wordt het aandachtsgebied voor onttrekken van grondwater uitgebreid (zie paragraaf 3.2). In deze paragraaf worden de uitgangspunten voor dit aandachtsgebied beschreven.

Verbod op grondwateronttrekkingen voor beregening en bevoeiing

In het aandachtsgebied voor onttrekken van grondwater blijft de bestaande regel van kracht.

Grondwateronttrekkingen voor beregening en bevoeiing van gewassen met een pompcapaciteit groter dan 10 m³ per uur zijn verboden. Door de uitbreiding van de invloedzone gaat dit verbod gelden voor grondwateronttrekkingen uit onttrekkingsputten binnen deze zone. Beregening en bevoeiing binnen deze zone is wel mogelijk zolang de onttrekking buiten de zone plaatsvindt.

Uitzondering op verbod

In hoofdpunt 1b (zie paragraaf 3.2) wordt in verband met de uitbreiding van het invloedsgebied van 200 m naar 500 m een uitzondering op bovenstaand verbod beschreven voor onttrekkingen uit bestaande bronnen die onder de meldplicht vallen en bronnen met een bestaande vergunning.

4.3 Standaardgebied

In het standaardgebied speelt hoofdzakelijk het verbeteren van het inzicht in grondwateronttrekkingen.

Hoofdpunt 5: Registratie grondwateronttrekkingen op orde

De registratie van grondwateronttrekkingen voor berekening en bevoeiing wordt verbeterd. De registratie van grondwateronttrekkingen kreeg tot de droogte van 2018 beperkt aandacht. Het verduidelijken van de regels is nodig om de registratie te vereenvoudigen en op orde te brengen. Dit moet leiden tot inzicht in de locatie van onttrekkingsputten en de hoeveelheid onttrokken grondwater. Dit moet gebeuren in combinatie met communiceren en handhaven. In 2026 wordt in het kader van het project Inzicht in grondwateronttrekkingen door waterschap Vechtstromen een app ontwikkeld om het indienen van registraties zo eenvoudig mogelijk te maken. In 2026 wordt ingezet op vrijwillig registreren van putten en onttrokken hoeveelheden in het hele beheergebied. Vanaf 2027 wordt scherper ingezet op toezicht en handhaving.

De registratie van andere categorieën is op orde. Door het gelijktrekken van grenswaarden voor melding- en vergunningsplicht worden categorieën samengevoegd. Bij de uitwerking van de regels worden deze grenswaarden in overeenstemming gebracht met de regels van de provincies.

5. Drainagemiddelen

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden begrippen en het beleidskader voor drainagemiddelen beschreven. Hierbij wordt aangesloten op de gebiedsindeling voor de bescherming van grondwaterafhankelijke natuur (paragraaf 3.2). Dit betekent dat voor drainagemiddelen een aandachtsgebied wordt gehanteerd. Het gebied buiten het aandachtsgebied is het standaardgebied.

Definitie

De definitie van drainagemiddelen:

Drains, kleine sloten, greppels en andere middelen voor de afvoer van water over en door de grond met als doel de grondwaterstand kunstmatig te beïnvloeden.

Drainageniveau

Drainagemiddelen hebben invloed op de grondwaterstand op het niveau waarop water wordt afgevoerd. Dit noemen we het drainageniveau. Bij buisdrainage kan dit het niveau van de drainagebuis of het uitstroomniveau van de stuwput zijn. Bij permanent watervoerende sloten en greppels is dit het peil bij een peil regulerend kunstwerk, zoals een stuw of een pomp. Bij droogvallende drainagemiddelen is dit het bodemniveau.

Bij landbouwkundig gebruik is een drainageniveau van 0,8 m beneden maaiveld voor het overgrote deel van de gewas-bodemcombinaties die in het beheergebied van waterschap Vechtstromen voorkomen voldoende (TAUW, 2025). Voor kwetsbare functies en voor grondwatervoorraadbeheer is het beter om, eventueel tijdelijk, een zo hoog mogelijk (ondieper) drainageniveau toe te passen of drainagemiddelen te verwijderen. Bij bestaande inrichting van bebouwde gebieden, bebouwing en infrastructuur is het drainageniveau in veel gevallen dieper dan 0,8 m beneden maaiveld. Het is in deze gevallen doorgaans niet haalbaar om het drainageniveau aan te passen zonder ingrijpende gevolgen of extreem hoge kosten. Bij de uitwerking van de regels moet hier rekening mee worden gehouden.

De regelbaarheid om het drainageniveau tijdelijk te verhogen wordt gestimuleerd in aandachtsgebied en standaardgebied (zie hoofdpunt 4 in paragraaf 3.3). Het tijdelijk verhogen van het drainageniveau heeft een positief effect op de grondwatervoorraad en het beperkt het negatieve effect van drainagemiddelen op kwetsbare functies.

Regels en technische maatregelen

Met dit beleidskader worden uitgangspunten voor regels geformuleerd die algemeen toepasbaar zijn. Hiermee wordt een basis gelegd voor het beschermen van de grondwatervoorraad en kwetsbare functies. De effectiviteit van andere maatregelen, waaronder de KRW-maatregelen, neemt hierdoor toe. Uit monitoring en evaluatie (paragraaf 6.2) kan blijken dat maatregelen nodig zijn voor het verbeteren van de grondwatervoorraad en de hydrologische randvoorwaarden voor kwetsbare functies. Zo zouden drainagemiddelen plaatselijk verder kunnen worden verondiept of verwijderd. Ook kunnen aanpassingen aan leggerwaterlopen nodig zijn. Dit vraagt gebiedsgericht maatwerk en een gerichte belangenafweging. Acceptatie is hierbij het sleutelwoord, want niet alles kan. Dit gebeurt in projecten als Haarvaten Op Peil en andere gebiedsgerichte projecten die passen bij de

doelstellingen van het IBG. In de Verkenning Klimaatrobuuster Vechtstroomgebied (Waterschap Vechtstromen, 2025) is in beeld gebracht wat de bijdrage van verschillende type maatregelen aan de waterbalans is.

5.2 Aandachtsgebied

Voor drainagemiddelen wordt een aandachtsgebied ingesteld (zie paragraaf 3.2). In deze paragraaf wordt beschreven welke uitgangspunten in het aandachtsgebied voor drainagemiddelen gelden.

Hoofdpunt 6: Verbod nieuwe drainagemiddelen

In het aandachtsgebied voor drainagemiddelen is de aanleg van nieuwe drainagemiddelen verboden en mag het drainageniveau van bestaande drainagemiddelen maximaal 0,8 m beneden maaiveld zijn. Bij de uitwerking wordt bepaald in welke vorm dit tweede uitgangspunt in regels wordt vertaald, bijvoorbeeld in de vorm van een verbod met overgangsrecht. Hierbij wordt rekening gehouden met handhaafbaarheid.

Nieuwe drainagemiddelen binnen het aandachtsgebied zouden een verdere structurele verlaging van de grondwaterstand veroorzaken die nadelige invloed heeft op grondwaterafhankelijke natuur en de grondwatervoorraad. Met het stellen van een ondergrens voor bestaande drainagemiddelen wordt de nadelige invloed van drainagemiddelen op kwetsbare natuur en de grondwatervoorraad beperkt.

5.3 Standaardgebied

Het standaardgebied voor drainagemiddelen is het gebied buiten het aandachtsgebied voor drainagemiddelen. In dit gebied gelden de volgende uitgangspunten voor drainagemiddelen.

Hoofdpunt 7: Nieuwe en te vervangen drainagemiddelen niet dieper dan 0,8 m beneden maaiveld

In het standaardgebied voor drainagemiddelen mag het drainageniveau van drainagemiddelen, bij nieuwe aanleg en vervanging, niet dieper dan 0,8 m beneden maaiveld zijn. Met het stellen van een ondergrens voor bestaande drainagemiddelen wordt de nadelige invloed van drainagemiddelen op de grondwatervoorraad beperkt. Door dit als algemene regel te stellen vervalt de bestaande vergunningplicht voor drainagemiddelen grotendeels.

6. Monitoring en evaluatie

6.1 Inleiding

In dit beleidskader zijn de doelen vertaald in uitgangspunten en ontwikkelrichtingen voor uit te werken regels. Om het resultaat van de wijzigingen voor deze doelen te kunnen toetsen is monitoring en evaluatie nodig. Dit kan vanuit de invalshoeken van beleidsmonitoring, effectiviteit van de beleidsregels en uitvoerbaarheid.

6.2 Beleidsmonitoring

De grondwatervoorraad staat onder druk. De maatregelen die worden ingezet om achteruitgang van de grondwatervoorraad te voorkomen moeten passend zijn en op draagvlak kunnen rekenen. Monitoren en evalueren van maatregelen is van belang om beleidskeuzes te borgen.

Bij de uitwerking van het beleid is ervoor gekozen om het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid in samenhang te ontwikkelen. De reden hiervoor is dat beide onderdelen invloed hebben op het grondwater. Voor het beleid voor oppervlaktewateronttrekkingen zal afzonderlijk worden beoordeeld of herziening nodig is.

Hoofdpunt 8: Evalueren van effect op grondwatervoorraad

Het effect van het grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid op de grondwatervoorraad wordt periodiek (om de vijf jaar) geëvalueerd. Naast maatregelen spelen niet beïnvloedbare factoren als het weer, maaiveldhoogteligging en de opbouw van de ondergrond een rol. De regels van dit grondwateronttrekkingen- en drainagebeleid leiden plaatselijk tot het beperken van grondwateronttrekkingen en het verondiepen van drainagemiddelen. In gebiedsgerichte projecten worden aanvullende maatregelen uitgewerkt. Door middel van evaluatie kan de invloed van maatregelen worden bepaald op de toestand van de grondwatervoorraad. Op basis hiervan kunnen maatregelen, hetzij via aanpassing van regels, hetzij via gebiedsgerichte projecten, worden aangescherpt of versoepeld.

Het is denkbaar dat na toepassing van alle maatregelen uit het beleidskader de grondwatervoorraad nog steeds onvoldoende is. Aansluitend op de trits vasthouden-sparen-aanvoeren (voor droogte) en vasthouden-bergen-afvoeren (voor overlast) rest dan acceptatie.

Voor het uitvoeren van evaluaties zijn meetgegevens (grondwatermeetnet en registraties van onttrekkingen), rekenmodellen en kennis en ervaring nodig. De wijze van evalueren en het schaalniveau waarop wordt geëvalueerd moet worden uitgewerkt. Voor evaluaties op een grof schaalniveau, bijvoorbeeld de gemiddelde grondwaterstand per stroomgebied, is het bestaande grondwatermeetnet beschikbaar.

6.3 Effect regels

De in dit beleidskader beschreven uitgangspunten en richting worden uitgewerkt in regels in de Waterschapsverordening. Na in werking treden van de regels is het effect dat er geen putten meer zijn in aandachtsgebieden aanwezig zijn. Daarnaast is er door verbeterde registratie inzicht in alle grondwaterputten en

onttrekkingshoeveelheden binnen bevoegd gezag waterschap. Na de vast te stellen overgangstermijn is het drainageniveau van drainagemiddelen niet dieper dan 0,8 m beneden maaiveld.

6.4 Uitvoerbaarheid

De in dit beleidskader beschreven uitgangspunten en richting worden uitgewerkt in nieuwe en aangepaste regels in de Waterschapsverordening. Met de uitvoering van dit beleid wordt een toename van de inzet van capaciteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving en het expertisecentrum verwacht. Dit betekent dat de eerste jaren moet worden geëvalueerd op werkbaarheid en handhaafbaarheid. Op grond van deze evaluaties moet worden beoordeeld of aanpassing van de beleids- of uitvoeringskaders noodzakelijk is.

7. Kosten

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op kosten die met de wijzigingen van het beleid voor grondwateronttrekkingen en drainage gepaard gaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in personele capaciteit, methodiekontwikkeling en stimulering van aanpassen van onttrekkingsputten en drainagemiddelen.

7.2 Personele capaciteit

Met de aanpassingen van het beleid voor grondwateronttrekkingen en drainage wordt een toename van de inzet van capaciteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving en het expertisecentrum verwacht. Bij de introductie van het aangepaste beleid zal communicatie worden ingezet. Zodra de uitwerking concretere vormen aanneemt wordt een inschatting van de benodigde personele capaciteit gemaakt.

7.3 Methodiekontwikkeling

Bij de uitwerking van het beleidskader wordt de methodiek voor het instellen van tijdelijke onttrekkingsverboden ontwikkeld. Bij deze methodiek wordt gebruik gemaakt van peilbuizen van het meetnet in het beheergebied van waterschap Vechtstromen. Naar verwachting is het bestaande meetnet toereikend om de methodiek toe passen. Er bestaat een kleine kans dat in een gebied blijkt dat op basis van bestaande peilbuizen geen representatief beeld wordt verkregen. In dat geval zijn hooguit enkele peilbuizen nodig om dat beeld te verbeteren. Deze peilbuizen kunnen binnen de bestaande exploitatie worden aangeschaft.

7.4 Stimulering

Dit beleidskader heeft tot gevolg dat onttrekkingsputten verplaatst zullen worden en dat drainagemiddelen aangepast moeten worden. Daarnaast wordt tijdelijk verhogen van het drainageniveau van drainagemiddelen door peilregulering gestimuleerd. Bij de uitwerking van het beleid wordt nagegaan welke financieringsregelingen in aanmerking komen om deze aanpassingen te ondersteunen en welke bijdrage van het waterschap daarbij nodig zijn. Bestaande subsidieprogramma's als Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en Zoetwater Oost-Nederland bieden wellicht mogelijkheden.

7.5 Conclusie

De kosten zijn afhankelijk van de uitwerking van de regels. Parallel aan de uitwerking van de regels worden de gevolgen voor de kosten in beeld gebracht.

Literatuur

EU, 2000. Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000; Richtlijn tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid. Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen (L 327) op 22 december 2000

Rijn-Oost, 2012. Beregeningsregeling Rijn-Oost, Technisch achtergronddocument.

ARCADIS, 2012. Onderzoek t.b.v. onttrekkingsregeling grondwater Rijn-Oost.

Aequator, 2018. Bepaling hydrologische effectenzone van drainage en sloten rondom het Natuur-Netwerk-Nederland binnen Waterschap Vechtstromen.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021, Overzicht Grondwateronttrekkingen, Provincies en Waterschappen.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2022, Kamerbrief 'Water en bodem sturend', Tweede Kamer vergaderjaar 2022–2023, 27 625, nr. 592.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 20 juni 2024. Melding- en vergunningplicht (kleine) grondwateronttrekkingen. Bouwstenen voor mogelijke uitwerking.

TAUW, 2025. Grondwateronttrekking- en drainagebeleid Waterschap Vechtstromen.

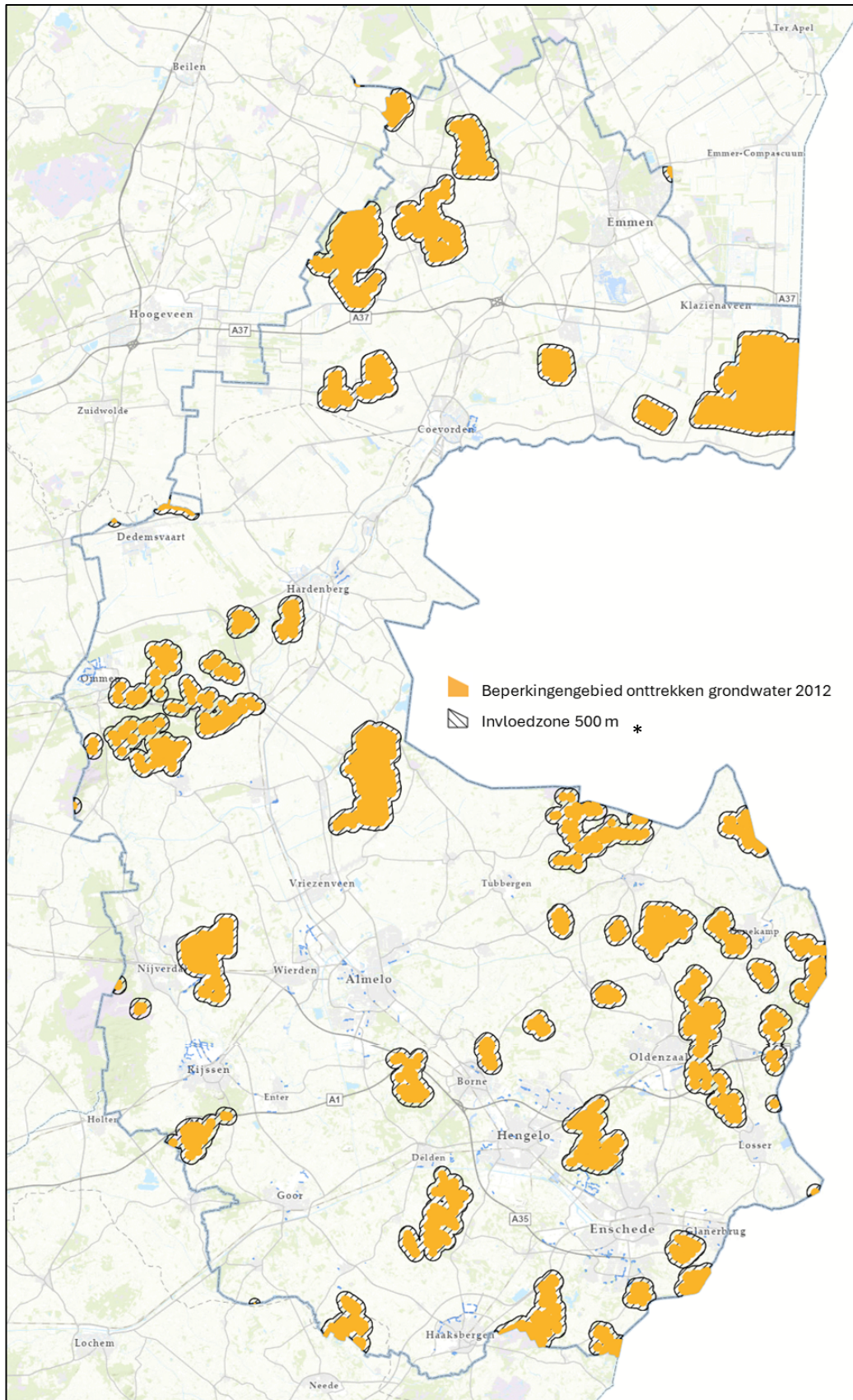
Waterschap Vechtstromen, 2025. Verkenning Klimaatrobuuster Vechtstroomgebied.

Bijlage 1 Bestaande regels voor grondwateronttrekkingen

Bestaande regels 2025

	Bouwputbemaaling	Beregenen en bevoelien	Grondwatersanering	Veedrenking	Bluswater	Overig
Melding + Meten en registreren	> 10 m3 per uur <= 50.000 m3 per maand <= 200.000 m3 per jaar <= 6 maanden	> 10 m3 per uur <= 60 m3 per uur <= 3 maanden aaneengesloten <= 25.000 m3 per jaar en buiten beperkingengebied	> 10 m3 per uur <= 50.000 m3 per maand <= 200.000 m3 per jaar	> 10 m3 per uur	Aanleg brandblusvoorziening	
Vergunning + Meten en registreren	> 50.000 m3 per maand > 200.000 m3 per jaar > 6 maanden	> 60 m3 per uur > 3 maanden aaneengesloten > 25.000 m3 of in beperkingengebied	> 50.000 m3 per maand > 200.000 m3 per jaar			> 10 m3 per uur
Algemene regel	<= 10 m3 per uur	<= 10 m3 per uur		<= 10 m3 per uur		<= 10 m3 per uur

Bijlage 2 Uitbreiding beperkingengebied onttrekken grondwater

*Het beperkingengebied onttrekken grondwater 2012 bevat een invloedzone van 200 m. Deze invloedzone is onderdeel van de invloedzone van 500 m.